

university of
groningen

Taalontwikkeling bij Meerlingen

Inzichten uit wetenschappelijk onderzoek

Wilt u alvast 5 vragen invullen?

www.menti.com

Toegangscade 36 61 40

university of
groningen

Taalontwikkeling bij Meerlingen Inzichten uit wetenschappelijk onderzoek

Dr. Angeliek van Hout

Rijksuniversiteit Groningen

Center for Language and Cognition Groningen

a.m.h.van.hout@rug.nl

Met veel dank aan collega Merel Keijzer

Overzicht

- › Woorden leren
- › Mijlpalen in taalontwikkeling
- › Taalontwikkeling meerlingen anders?
- › Taalachterstand of taalstoornis?
- › ‘Geheimtaal’ bij meerlingen
- › Aangeboren taalvermogen en nature-nurture debat
- › **Rol van ouders: Tips!**
- › Uw vragen!
- › Links en referenties

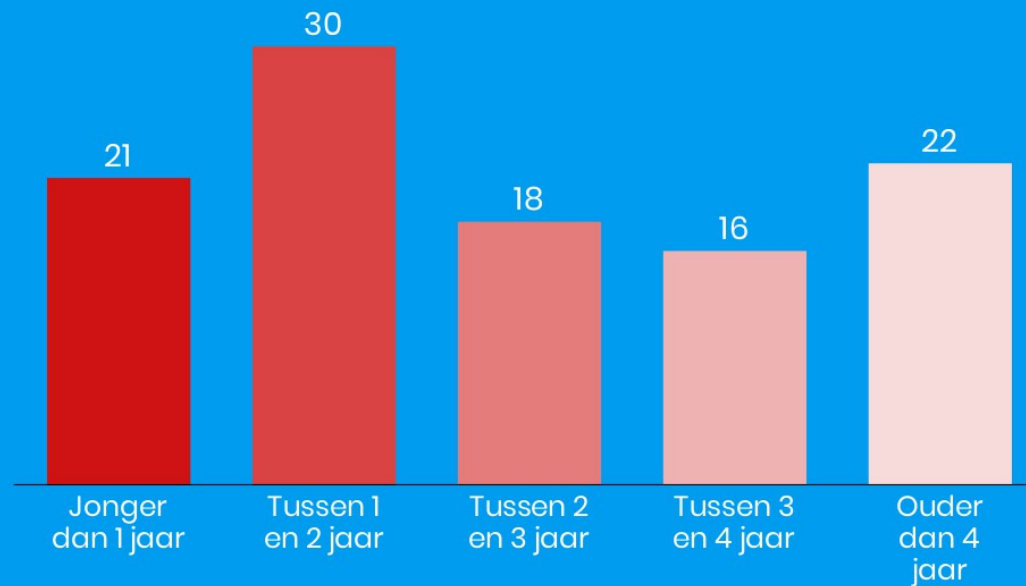

Kennismaken met publiek

- › 5 vragen invullen
- › www.menti.com
- › Toegangscode 36 61 40
- › Uw [antwoorden](#)

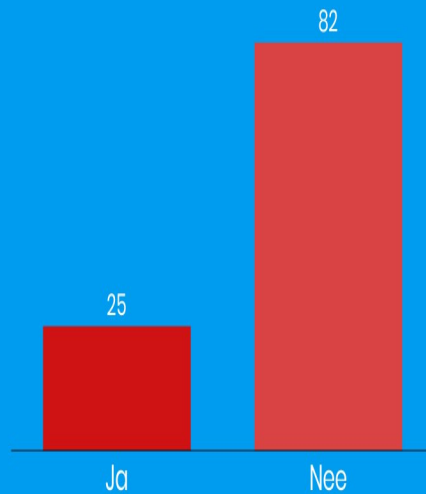

Hoe oud is uw meerling?

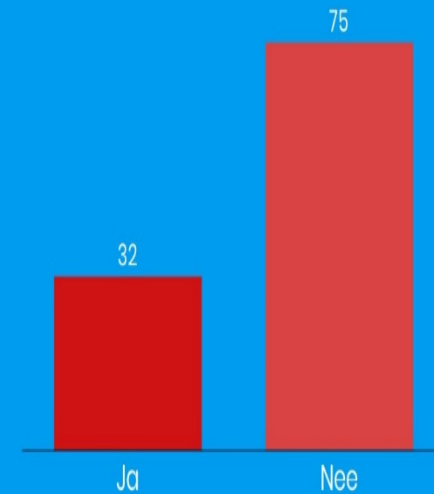

Maakt u zich wel eens zorgen over het
 TAALBEGRIIP van uw meerling?

107

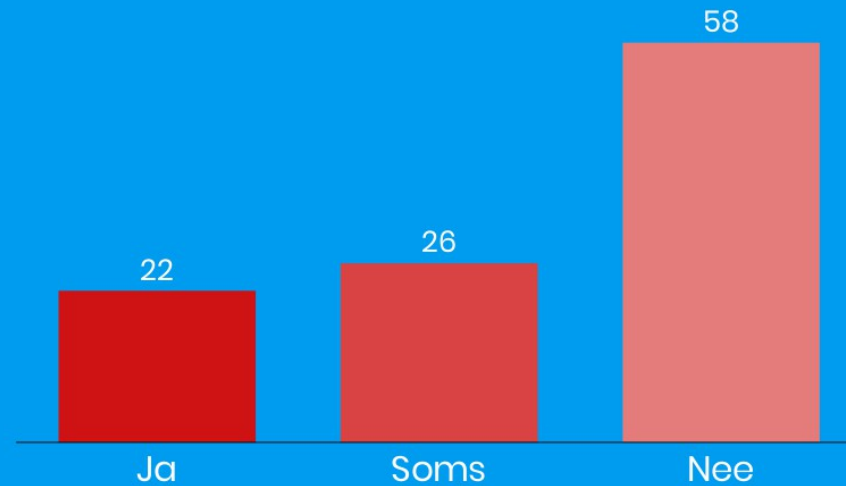
Maakt u zich wel eens zorgen over het
 TAALGEBRUIK van uw meerling?

107

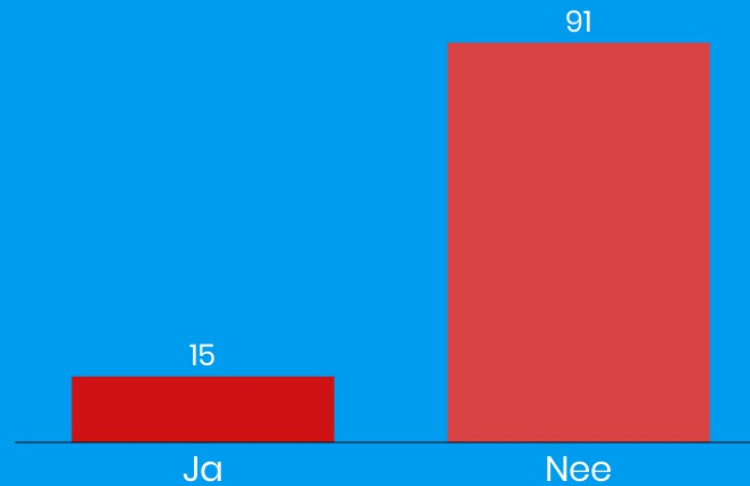

Gebruiken uw kinderen "tweelingtaal" met
elkaar, nu of vroeger?

Voedt u uw meerling tweetalig of meertalig op?

university of
groningen

Hoe leert een kind nieuwe woorden?

Gavagai

- › “Logische” probleem
  - ‘A picture is worth a thousand words, but that is the problem’

- › Oplossingen
  - Aangeboren woordprincipes
  - Gedeelde aandacht

Het is een modi!

Kind

Exp

Waar is de modi?

Kind

Exp

Tomasello

Hoe verloopt taalontwikkeling bij typisch ontwikkelende kinderen?

Globale ontwikkeling

Focus

- › 0-12 m. Klanken
- › 12-18 m. Woorden
- › 1;6-2;6 Zinnen
- › 2;6-5 Complexe zinnen

Minimale mijlpalen

Taalproductie, taalbegrip, vertelvaardigheid

› 12-18 m.

Begrijpt opdrachtjes met 2 woorden. Kan 1 of meer lichaamsdelen aanwijzen. Veel & gevarieerd brabbelen. Af en toe herkenbaar woord.

› 18-24 m

Zegt 5–10 woordjes

› 2;0—2;6

2-Woord uitingen. Begrijpt zinnen met 3 woorden. Woordopbouw onvolledig.

Minimale mijlpalen

- › 2;6—3;0
3-woorduitingen. Woordopbouw onvolledig.
- › 3;0—3;6
3-5 woorduitingen. Ongeveer helft verstaanbaar.
- › 3;6-4;0
Vertelt soms spontaan verhaaltje. 50-75% verstaanbaar.
- › 4;0-5;6
Kan verhaaltje navertellen ahv plaatjes. Enkelvoudige zinnen.
Problemen meervoudsvormen en vervoegingen. 75-90% verstaanbaar
- › > 5;6
Goed gevormde, ook samengestelde zinnen. Goed verstaanbaar.

Kinderen mogen verschillen!

- › Variatie in bereiken van mijlpalen
  - Kan 2 woorden combineren
    - Tussen 15-25 m.
  - Kan verhaaltje navertellen
    - Tussen 20-42 m.
  - Goede verstaanbaarheid
    - Tussen 32-60 m.
- › Taalachterstand is geen probleem
  - Tegen 6-7 jr “bij”

Kinderen verschillen!

- › Ontwikkeling woordenschat
  - Ouders maandelijkse overzichten, n=37
- › 14 maanden
  - gemiddeld   7,6 woorden
  - alle kinderen   1 of meer
- › Mijlpaal van 50+ woorden
  - 21 maanden   gemiddeld
  - 18 maanden   10/37 kinderen
  - 24 maanden   20/37 kinderen
  - Laatste kind pas met 30 maanden

university of
groningen

Wijkt taalontwikkeling bij meerlingen af?

Tweelingen zijn beter!

- › ‘Attention sharing’
- › Gespreksbeurten nemen
- › Persoonlijke voornaamwoorden (*ik, jij, zij*)
- › Aanvoelen (gespreks)behoeften van anderen

Tweelingen lopen iets achter

- › Hoeveel verschilt per studie
  - Day (1932) -- 80 tweelingen , 140 eenlingen
    - Met 5 jr   2 jr achter (zinslengte)
  - Mittler (1970) -- 100 tweelingen
    - Met 4 jr   6 m. achter
  - Rutter et al. (2003) -- 116 tweelingen, 114 eenlingen
    - Met 20 m.   1.7 m. achter
    - Met 3 jr   3.1 m. achter

Waarom verschillen? Methodologie en opzet

- › Inclusie criteria
  - Geboortegewicht
    - >1500 g: Geen verschil tweelingen / eenlingen
  - Gezondheidsproblemen (neurologisch)
  - Zwangerschapsduur
- › Taalmaten
  - Woordenschat, zinnetjes, uitspraak, begrip vs productie
  - Woordenschat gerelateerd aan SES
- › Groepsgemiddeldes, zegt niets over individuen

Waarom taalachterstand?

Biologische factoren

- › Zwak verband
  - Zwangerschapsduur, geboortegewicht, Apgar score

- › Geen verband
  - Gecorrigeerd voor zwangerschapsduur & neurologische afwijking > 33 weken
  - Geen verschil taalontwikkeling tweelingen / eenlingen

Waarom taalachterstand?

Omgevingsfactoren

- › Gezinssamenstelling: meerling, enig kind of meer kinderen
  - Opvoedtaak ouders is anders
- › Interactie is anders
- › Ook anders in gezinnen met meer kinderen
  - Latere kinderen minder snel dan eerstgeborenen
- › Wat heeft interactie met taalachterstand te maken?

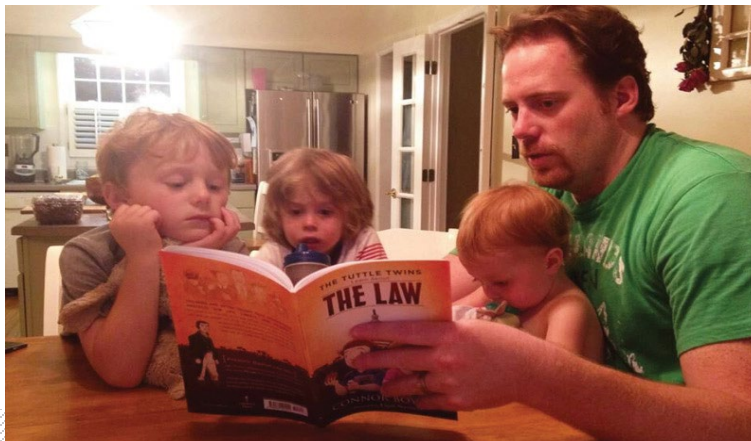
Gespreksituatie

1 op 2

1 op 1

1 op 2, 3, ...

Interactie ouder/kind

- › Niet minder interactie dan moeders eenlingen
  - Observatie 6 tweelingen en 12 eenlingen met 15 m. en 21 m.
- › Wel kwalitatief anders
  - Minder individuele input per kind
  - Minder en kortere periodes van gedeelde aandacht
  - Minder en kortere gesprekjes met moeder
  - Meer ‘sturende’ taal van moeder
  - Meer individuele interactie als kinderen ouder worden
    - Stress in beginperiode

Wanneer is er sprake van een taalstoornis?

Taalachterstand of taalstoornis

- › Taalachterstand
  - Langzamer dan leeftijdsgenoten
  - Tijdelijk, trekt weer bij
- › Taalstoornis (TOS)
  - Geen klinische reden, geen cognitieve problemen
  - Taalachterstand oplopend tot 2 jaar
  - Persistent en permanent
- › Maar hoe bepaal je het verschil?

Taaltesten -- SNEL

1. Begrijpt uw kind opdrachtjes van 2 woorden? (bijv. “jas aan”, “papa boek”)
2. Kan uw kind 1 of meer lichaamsdelen aanwijzen (bijv. “Waar zit je neus?”)
3. Zegt uw kind in totaal ongeveer 10 woordjes?
4. Begrijpt uw kind zinnetjes van 3 woorden (bijv. “op de stoel”, “in de tuin”)
5. Kan uw kind twee woordjes combineren zoals “papa boek” of “kijk poes”?
6. Kan uw kind zinnetjes van 3 woorden maken? (bijv. “popje muts ophebben”, “auto in garage”)
7. Zet uw kind 3 tot 4 woorden achter elkaar? (bijv. “ik koekje wil hebben”, “wij gaan ook zingen”)
8. Kunt u ongeveer de helft van uw kind verstaan?
9. Vertelt uw kind weleens spontaan een verhaaltje? (bijv. over wat uw kind die dag heeft gedaan)
10. Kan uw kind een verhaaltje navertellen bij een aantal plaatjes?
11. Kunt u ongeveer driekwart van uw kind verstaan?
12. Maakt uw kind ook heel lange zinnen? (bijv. “Als ik later groot ben, dan wil ik graag kok worden.”)
13. Kunt u bijna alles van uw kind verstaan?
14. Praat uw kind als een volwassene qua taalgebruik, vindt u?

SNEL Score

›	<u>Maanden</u>	<u>Score op 10e percentiel</u>
›	12-17	0
›	18-19	1
›	20-21	2
›	22-24	3
›	25-26	4
›	27-29	5
›	30-32	6
›	33-36	7
›	37-41	8
›	42-46	9
›	47-54	10
›	55-64	11
›	65-82	12

Voorspelt achterstand stoornis?

- › Twin early development study (TEDS)
  - 8.000+ tweelingen, 3 meetmomenten: met 2, 3 en 4 jaar
- › Ouders rapporteren
  - Woordenschat, simpele grammatica, non-verbale test, referentie anders dan hier-en-nu
- › Voorspelt lage score met 2 jr lage score met 4 jr?
  - Nee, met 4 jr nog maar 40% taalproblemen, rest vanzelf “bij”
  - Nee, kinderen met OK score op 2 jr taalproblemen met 4 jr
- › Taalstoornis niet te bepalen met 2 jr, beter met 4jr

Dale et al. 2003, Trouton et al. 2002

Tweelingen gevoeliger taalstoornis?

- › Relatie gevonden met
  - Specifieke taalstoornis (TOS)
  - Dyslexie: Leesproblemen
    - Vroege signalering: moeite met rijmen, woorden segmenteren, onzin-woorden nazeggen
- › TEDS
  - Biologische en genetische factoren voor TOS
  - Maar ook omgevingsfactoren (risico-kinderen)
- › Vraag bij consultatiebureau als je het niet vertrouwt

Bestaat er zoiets als een geheimtaal bij meerlingen?

Tweelingtaal

- › Tweelingen n=98 en eenling paren n=98
- › Soorten

	20 m.	36 m.
• Privé taal	7%	4%
• Met anderen (ouders)	39%	11%
- › Veel vaker in tweelingen
- › Verloop
  - Typisch in 2e levensjaar, daarna rap minder
  - Enkeling (n=7) nog steeds met 36 m., vooral jongens

Tweelingtaal en taalstoornissen

- › Tweelingen tussen 7—13 jr
  - Normale groep n=94
  - Klinische groep n=82 (met gediagnosticeerde taalstoornis)
- › ‘Achteraf’ vragenlijst ouders
  - Gebruikten uw kinderen vroeger “eigen” taal?
- › Resultaat
  - Normale groep 11%
  - Klinische groep 50%
- › Tweelingtaal vooral zwakke uitspraak

Heeft de mens een aangeboren taalvermogen? Tweelingen in het nature-nurture debat

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

"So, how do you want to play this?
Nature, nurture, or a bit of both?"

Nature-nurture debat

- › Tweelingen als “methode”
- › Voorspelling
  - Meer overeenkomsten tussen een-eiige tweelingen dan tussen twee-eiige tweelingen

Aangeboren taalvermogen

› TEDS studies

- Alle tweelingen, bijna 2.900 paren
  - Woordenschat en complexiteit zinnen
  - Bewijs voor genetische component
- Tweelingen met taalachterstand op 4 jr
  - MZ n=187 paren en DZ n=167 paren
  - Matig genetisch effect

university of
groningen

Wat voor rol kunt u zelf spelen bij de taalontwikkeling van uw meerling?

Tips voor ouders van meerlingen

- › Zo veel mogelijk 1-op-1 tijd: 1 ouder / 1 kind
- › Spreek uw meerling zo min mogelijk als collectief aan
- › Stimulerende taalomgeving
  - Blijf praten, ‘overhearing’ helpt ook
  - Probeer minder sturend te praten, overleg, stel vragen
  - Scherm is GEEN vervanger, mogelijk verrijker

En verder

- › Achterlopen is normaal voor meerling en trekt meestal vanzelf bij
- › Toch zorgen? Lopen andere cognitieve ontwikkelingen ook achter?
  - Huisarts of consultatiebureau
  - Evt. doorverwijzing naar logopedist of klinisch taalkundige
- › Bij aanhoudende ‘tweelingtaal’ naar huisarts / consultatiebureau

university of
groningen

Vragen uit publiek

Uw vragen (selectie)

- › Meerlingen en tweetaligheid
  - Extra risico op achterstand?
- › Gebarentaal
  - Hebben kinderen baat bij gebaren ter ondersteuning van gesproken taal?
- › Vanaf wanneer heeft logopedie zin?
- › Verschillen meerlingkinderen van elkaar?
- › Zingen
  - Helpen liedjes bij taalontwikkeling, of juist niet?

university of
 groningen

Links en referenties

Taalontwikkeling links

Zoek op: *taal, taalontwikkeling, taalachterstand, dyslexie, TOS*

- › [Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg](#)
  - Richtlijn Taalontwikkeling (oktober 2018)
    - Normale en afwijkende taalontwikkeling; Risico- en beschermende factoren; Volgen en signaleren; Taalstimulering
- › [Kentalis](#)
- › [Expertisecentrum Nederlands](#)
- › [Opvoeden.nl](#)
- › [Ontwikkelingsachterstand.nl](#)
  - > Mijlpalen > Spraak en Taal

Tweetalig opvoeden

- › [De Taalstudio](#)
- › [Bilingualism Matters](#)
- › [Sharon Unsworth](#), Radboud Universiteit Nijmegen
- › [Elma Blom](#), Universeit Utrecht

Referenties (selectie)

- › Bishop, Dorothy V.M. 2006. What causes specific language impairment in children? *Current Directions in Psychological Science*, 15;5: pp. 217-221.
- › Garton, Alison F. & Chris Pratt. 1989. *Learning to be Literate: The Development of Spoken and Written Language* (2nd edition). Wiley-Blackwell.
- › Goorhuis-Brouwer, Sieneke. 2007. Gereviseerde minimum spreeknormen (G-MS). *VHZ*, Oktober, 14-17.
- › Rutter, Michael, Karen Thorpe, Rosemary Greenwood, Kate Northstone & Jean Golding. 2003. Twins as a natural experiment to study the causes of mild language delay: I: Design; twin-singleton differences in language, and obstetric risks. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 44;3, 326–341.
- › Thorpe, Karen. 2006. Twin children's language development. *Early Human Development*, 82, 387–395.
- › Tomasello, Michael, Mannle, Sarah, & Kruger, Ann C. 1986. Linguistic environment of 1- to 2-year-old twins. *Developmental Psychology*, 22;2, 169-176.

Twinspiratie.nl -- Suzanne Lagerweij

› Referenties bij het aanspreken van meerlingen:

- Bacon, K. (2005). 'It's good to be different': Parent and child Negotiations of 'Twin' Identity. *Twin Research and Human Genetics*, Vol. 9, number 1.
- Penninkilampi-Kerola, V. e.a. (2005). Co-twin dependence, social interactions, and academic achievement: A population-based study. *Journal of Social and Personal Relationships*.
- Preedy, P.(2006):
<http://www.twinsandmultiples.org/preschool/p4a.htm>
- Sandbank, A.C. (1999). *Twin and Triplet Psychology: A Professional Guide to Working with Multiples*. London: Routledge.
- Stewart, E.A. (2000). *Exploring Twins: Towards a Social Analysis of Twinship*. London: Macmillan.